

Hajde da razgovaramo o...

RAZVOJU ORGANSKE PROIZVODNJE

Organska proizvodnja predstavlja sistem održive poljoprivrede koji se bazira na visokom poštovanju principa poput očuvanja zdravlja, zaštite životne sredine, pravedne proizvodnje i brige za celokupan ekosistem. Organski proizvodi uzgajani su bez, ili uz minimalno korišćenje sintetičkih đubriva, bez pesticida i ostalih štetnih supstanci, te se mogu smatrati zdravijim za ljude i životnu sredinu.

U Srbiji je, prema podacima iz 2016. godine, 3.184 proizvođača sertifikovano za organsku proizvodnju, što predstavlja trostruki rast u odnosu na 2012. Svoje proizvode ovi proizvođači uzgajaju na površini od oko 14.400 ha, što čini svega oko 0,4% ukupne obradive površine u Srbiji. Veći deo organske proizvodnje je namenjen izvozu, mahom ka tržištu EU. Najviše se izvoze proizvodi niskog stepena prerade, poput zamrznutog i pasiranog voća i svežeg povrća, te je zarada proizvođača niža nego što bi mogla da bude. Uprkos tome, vrednost izvoza organskih proizvoda kontinuirano raste, sa 3,74 miliona evra u 2012. na 19,6 miliona evra u 2015. godini.

ZAŠTO JE POTREBAN DIJALOG?

Organska proizvodnja u Srbiji godinama predstavlja neiskorišćeni potencijal i propuštenu šansu za razvoj zbog niza administrativnih i sistemskih prepreka sa kojima se susreću proizvođači:

- Lista sredstava za zaštitu bilja koje smeju da se koriste u organskoj proizvodnji na domaćem tržištu je zastarela i neusklađena sa praksom u EU. Sredstva za zaštitu bilja koja su dozvoljena proizvođačima u EU su našim poljoprivrednicima zabranjena zbog neusklađenih propisa, što našim proizvođačima stvara nesigurnost u pogledu planiranja proizvodnje i čini ih nekonkurentnim na tržištu EU.
- Podsticaji za organsku proizvodnju u Srbiji su i dalje višestruko manji nego u EU. Iako je republički bužet za podsticaje u poljoprivredi povećan za 20% u 2018. godini, to je nedovoljno da se naša organska proizvodnja učini konkurentnijom.
- Inspekcija nema adekvatne mehanizme kontrole organske proizvodnje, pa se u prodaji na zelenim pijacama pojavljuju lažni i neprovereni organski proizvodi što podriva tržišni položaj sertifikovanih proizvođača organske hrane, a potrošači se dovode u zabludu u pogledu kvaliteta proizvoda koje kupuju

Organska proizvodnja u EU

U zemljama EU, organski proizvodi se uzgajaju na 6,7% obradive površine u proseku, što je 16 puta više nego u Srbiji. Ako posmatramo Austriju gde 21% obradive površine koristi 24.000 registrovanih organskih proizvođača, ova razlika je još upadljivija.

- Mala poljoprivredna gazdinstva ne mogu da plasiraju na domaće tržište organske proizvode sa višim stepenom prerade jer je Zakonom o trgovini propisano da se pojedinačni poljoprivrednici mogu baviti prometom samo ukoliko su u pitanju proizvodi prvog stepena prerade, dok je za svaki sledeći stepen prerade neophodno registrovati se kao privredni subjekat.
- Period konverzije konvencionalnog u organsko zemljište traje od dve do tri godine, tokom kojih poljoprivrednik mora imati zaključen ugovor sa ovlašćenom sertifikacionom kućom. Međutim, može se desiti da sertifikaciona kuća u međuvremenu izgubi dozvolu za rad koju dobija na godišnjem nivou, čime se položaj proizvođača, bez ikakve njihove krivice, otežava i komplikuje. Takođe, vreme potrebno za konverziju praktično onemogućava proizvodnju na zakupljenom državnom zemljištu, jer je period zakupa koji je utvrđen propisima prekratak.

CILJEVI DIJALOGA

U okviru javno-privatnog dijaloga treba artikulirati zakonska rešenja koja će omogućiti rast proizvodnje organskih proizvoda višeg stepena prerade i dodate vrednosti za potrebe domaćeg tržišta i izvoza:

- Učiniti domaće proizvođače konkurentnijim preuzimanjem standarda koji važe u EU za liste sredstava za zaštitu bilja dozvoljenih u organskoj proizvodnji.
- Specijalizacija i edukacija inspekcija za kontrolu organske proizvodnje i uvođenje strožijih kazni.
- Uspostaviti model subvencija za organsku proizvodnju koji uzima u obzir ekonomski potencijal, društveni značaj i veći trošak organske proizvodnje (mehanizacije, sertifikacije, vođenja evidencije i specifičnog nadzora) u odnosu na konvencionalnu proizvodnju.
- Uskladiti propise o dužini zakupa državnog zemljišta i rad sertifikacionih tela, tako da se uzmu u obzir duži rokovi konverzije zemljišta u organskoj proizvodnji.

Pokretač dijaloga: Agro klaster Srbije

Udruženje Agro klaster Srbije (AKS) su krajem 2017. zajednički osnovale tri institucije: Produktna berza Novi Sad, Institut za ekonomiku poljoprivrede Beograd i Univerzitet Educons Sremska Kamenica. Agro klaster trenutno okuplja 11 članova, čija je zajednička misija stvaranje adekvatnog okruženja za unapređenje poljoprivredne proizvodnje, kroz prepoznavanje zajedničkih problema proizvođača, trgovaca i prerađivača na tržištu agrara i zastupanje zajedničkih interesa pred državnim institucijama. Udruženje svojim članicama pomaže u procesu konkurisanja za EU fondove, uz organizaciju programa za unapređenje znanja i veština domaćih kompanija iz oblasti poljoprivrede i proizvodnje hrane. Za manje od godinu dana, organizacija je uspostavila saradnju sa 15 drugih udruženja i fondova, kao i regionalnim razvojnim agencijama, i postigla uspeh u iniciranju i koordiniranju izmene propisa sa ciljem lakšeg prometa pšenice.

Bulevar oslobođenja 5, Novi Sad
060 145 55 34, agroklastersrbije@gmail.com
www.agroklastersrbije.org

Dijalog o razvoju organske proizvodnje pokrenuo je Agro klaster Srbije u okviru četvorogodišnjeg projekta Javno-privatni dijalog za razvoj koji finansira Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID) a sprovodi Nacionalna alijansa za lokalni ekonomski razvoj (NALED) u saradnji sa Republičkim sekretarijatom za javne politike.